

Het Evangelie van het Oude en Nieuwe Testament

Door: R. Hoorn

Uit de geschiedenis van de geboorte van Jezus Christus, die door de evangelist Lucas opgetekend is, blijkt dat zijn geboorte plaats had onder de regering van keizer Augustus en tijdens het bewind van Quirinius over Syrië, Lucas 2:1,2.

Judea was in die tijd geen zelfstandig land maar werd gezien als een deel van de provincie Syrië, een wingewest van het Romeinse rijk. Als gevolg van een keizerlijk bevel tot het houden van een volkstelling in heel het rijk, begaven Jozef en Maria zich naar de stad Bethlehem met de bedoeling daar hun naam te laten opschrijven. In dit alles was de duidelijke leiding van de HERE, omdat Jezus Christus in Bethlehem, de stad Davids, geboren moest worden, Luc. 2:4-7. De volkstelling van de keizer had geen ander doel dan belasting in Judea te heffen om de Joden zo goed te laten voelen, dat zij aan het gezag van de keizer onderworpen en bij diens rijk ingelijfd waren. Het spreekt haast vanzelf dat de Joden in die dagen over hun politieke situatie zeer ontevreden waren. Te meer wanneer zij terug dachten aan de glorieuze tijd van Israël onder de koningen David en Salomo. Maar helaas al vanaf de 6^e eeuw, de eeuw van de Babylonische ballingschap, was het met de zelfstandigheid van het Davidische rijk gedaan. Dus kwam de vraag wel op hoe het stond met de vervulling van de profetieën aangaande de Messias. Had de profeet Micha niet geprofeteerd over Bethlehem Efratha: al zijt gij klein onder de geslachten van Juda, uit u zal Mij voortkomen die een heerser zal zijn over Israël en wiens oorsprong is van ouds, van de dagen der eeuwigheid, Micha 5:1? Waarom bleef de vervulling van deze profetie zolang uit?

Het koninkrijk der hemelen is nabij

Er heerste onder het volk in die tijd een sterkte verwachting van de spoedige komst van de Messias. Messias is hetzelfde als Christus. En Christus ziet op de gezalfde koning van Israël, op wie de Geest van God rustte. De Messias zou

spoedig komen om zijn volk te verlossen. Maar waarvan zou Hij zijn volk verlossen? Volgens de profetieën zal Hij Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden, vgl. Luc. 1:77-79. De Messiasverwachting leefde niet alleen onder de Joden maar ook onder de Samaritanen. Zo zegt de Samaritaanse vrouw met wie Christus een gesprek hield op een gegeven moment tot Hem: Here, ik zie, dat Gij een profeet zijt, Joh. 4:19, en op een later moment: ik weet dat de Messias komt, die Christus genoemd wordt; wanneer die komt, zal Hij ons alles verkondigen, vers 25. Dit is een opmerkelijke uitspraak van deze vrouw, want ze geeft hiermee aan dat het onderwijs van de *wet*, dat toen onder Israël gold, nog niet af was; het *volmaakte* onderwijs moest nog komen en het was de Messias, die dat zou geven.

Toen Johannes de Doper op bevel van God als profeet optrad en in het gebied van de Jordaan doopte, zond men vanuit Jerusalem priesters en Levieten met de vraag of hij de Christus was. En toen hij dit ontkende of hij dan Elia was of een profeet. Johannes antwoordde hierop, dat hij de heraut was van de Messias, die voor Hem de weg moest banen, Joh. 1:19-23. De gezanten uit Jerusalem ontleenden de naam Elia aan de profeet Maleachi. Maleachi is de laatste profeet van het Oude Testament, die in het laatste hoofdstuk de dag van de HERE aankondigt. Zo lezen we in Mal. 4:5 en 6: Zie, Ik zend u de profeet Elia, voordat de grote en geduchte dag des HEREN komt. Hij zal het hart der vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaders. Dit was de taak van Johannes toen hij het volk vermaande zich te bekeren en doopte tot vergeving van de zonden, want het koninkrijk der hemelen was *nabij* gekomen; de vreselijke dag van de HERE was aangebroken.

Die dag zal wel als een vuur de onbekeerlijken verteren, maar zo zegt Maleachi: voor u, die mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder haar vleugels, Mal. 4:1,2. De Messias heet hier de Zon der gerechtigheid. Dit betekende dat in Christus het *volle* licht van Gods openbaring voor het volk Israël gekomen was. Voor een ieder die in Christus gelooft is daar de blijde verkondiging van de vrijspraak, de vergeving der zonden en het eeuwige leven. Hij was namelijk de HERE, die zij zochten, die tot zijn tempel zou komen, Mal. 3:1.

Zo breekt dus met de prediking van het koninkrijk der hemelen voor het volk van God een nieuwe tijd aan: deze tijd is *de bedeling van het Nieuwe Verbond*. De Here Jezus wijst daar nadrukkelijk op, wanneer Hij zegt: de wet en de profeten

gaan tot Johannes, of: al de profeten en de wet hebben geprofeteerd tot Johannes toe, Luc. 16:16 en Matth. 11:13.

De bedeling van het Oude Verbond noemt Hij die van de wet en de profeten. Deze twee, de wet en de profeten, horen bij elkaar. De wet, de vijf boeken van Mozes, is het fundament en de bron van heel het profetisch onderwijs. Zolang de verlossing door de Messias nog niet gekomen was, had Maleachi het volk bevolen om de wet van Mozes, haar inzettingen en verordeningen te onderzoeken en te bewaren, Mal. 4:4. Want in de interimtijd tussen Maleachi en de bode van de HERE (= de Doper) zou God niet nog een profeet zenden zoals Hij in al de voorgaande eeuwen overeenkomstig Zijn wet gedaan had.

De beloofde Profeet

In Deut. 18:15-18 lezen we dat de HERE uit het midden van het volk een profeet zou verwekken zoals Mozes; naar Hem zullen zij horen. Hoewel deze woorden ook betrekking hebben op Christus, Hand. 3:22, moeten we hierin toch een algemene regel zien. Het gaat hier om de instelling van het profetenambt onder Israël. Uit het verband van Deut. 18 is op te maken dat de HERE profeten zou geven met het oogmerk dat het volk Israël Hem zou raadplegen en niet zou doen naar de gruwel der heidenvolken, die te rade gingen bij waarzeggers en duivelskunstenaars en meer dergelijke lieden. Toch maakte Israël zich aan deze zonde schuldig. Zo lezen we bijvoorbeeld bij Jesaja, en wanneer men tot u zegt: Vraagt de geesten van doden en de waarzeggende geesten, die daar piepen en mompelen, zal een volk niet zijn God vragen? Zal men voor de levenden de doden vragen? (Gaat) tot de wet en de getuigenis, Jes. 8:19!

Christus staat dus op één lijn met Mozes en de profeten, toch is Hij tegelijk *meer* dan Mozes, omdat Hij de eniggeboren Zoon van God is. De Samaritaanse vrouw zei: Hij zal ons alles verkondigen, en de Catechismus zegt het zo: Hij is onze hoogste Profeet en Leraar, die ons de verborgen raad en wil Gods tot onze verlossing volkomen geopenbaard heeft, H.C. Zondag 12. Dit betekent dat in Christus de Schriften zijn *vervuld*; dat is alles wat van Hem geschreven is in de wet van Mozes en de profeten en de psalmen, Luc. 24: 44. De Joden onderzochten wel de Schriften om zo het eeuwige leven te hebben, maar toen het licht volop begon te schijnen, dat ieder mens wil verlichten, hadden zij de duisternis liever dan het licht, Joh. 1: 4,5 en Joh. 5: 39. Toch hebben wij in de boeken van het Oude

en Nieuwe Testament de volkomen leer der zaligheid, art. 7 NGB.

Verder volgt uit bovenstaande onvermijdelijk nog een tweede conclusie, deze is dat de Openbaring met het Nieuwe Testament beëindigd is. Voor de Nieuwtestamentische kerk zal niet nog een allerlaatste profeet opstaan; een profeet met een nieuwe openbaring van Boven, bijvoorbeeld aangaande het tijdstip of de plaats van de wederkomst van Christus. Zulke profeten zijn er in de loop der tijd vele geweest, die zichzelf en anderen wijs maakten Gods gezanten te zijn. De apostel Paulus stelt echter dat over de kerk van het Nieuwe Testament het einde der eeuwen gekomen is (letterlijk: de einden van alle eeuwen), 1 Cor. 10:11. In gelijke zin spreekt de schrijver van de brief aan de Hebreëen: God heeft als in de laatste tijd gesproken door de Zoon, Heb. 1:1, zie ook 1 Tim. 4:1 en 2 Tim. 3:1. Op de berg der verheerlijking, waar Christus samen met Mozes en Elia was, kwam een stem uit de wolk tot de drie 'apostelen': Deze is mijn geliefde Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb; *hoort* naar Hem, Matt. 17:1-5. Christus is voor altijd het fundament van Gods Kerk want niemand, aldus Paulus, kan een ander fundament leggen dan gelegd is (namelijk door de apostelen), dit is Jezus Christus, 1 Cor. 3:11. Paulus zegt hiermee dat de prediking van het Evangelie *Christocentrisch* moet zijn, omdat ons eeuwig behoud alleen in Hem gelegen is.

De tabernakel en de priesterdienst

De psalmen zijn vol van Gods goedertierenheden en barmhartigheden. De dichter van psalm 89 spreekt van de *gunstbewijzen* van de HERE. Hoe bewees de HERE dan Zijn gunst aan Israël? In 't bijzonder wel door onder Zijn volk de tabernakel- en priesterdienst in te stellen. Nu is het zo dat van de offeranden en alle overige ceremoniën van de wet geldt dat zij een *voorafbeelding* van het Evangelie zijn. De ceremoniën wierpen hun *schaduw* vooruit naar wat komen zou; ze wezen heen naar Christus, die de *belichaming* ervan was, Kol. 2:17. De geloofsbelijdenis verwoordt dit in art. 25 zo: de ceremoniën en figuren van de wet (= afbeeldingen) hebben opgehouden met de komst van Christus, maar we hebben nog de *waarheid* en *inhoud* ervan in Christus Jezus. Dit woord *waarheid* staat niet tegenover leugen, als zouden de ceremoniën een bedrieglijke zaak voorstellen. De evangelist Johannes gebruikt hetzelfde woord in Joh. 1:17: Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en *waarheid* zijn door Jezus Christus gekomen. Hij geeft hiermee te kennen, dat wat in de wet nog *bedekt* was in Christus is *gerealiseerd* (= volbracht).

Zo hebben we in Christus Jezus ook de vervulling van tabernakel en tempel. Immers in de tabernakel bevond zich het heilige der heiligen, waarin de ark van het verbond was. Boven de ark bevond zich het verzoendeksel met de cherubim. Vanaf het verzoendeksel sprak de HERE tot Mozes, Ex. 25:22, Lev. 16:2. En hoewel Mozes de Middelaar was van het Oude Verbond, was de toegang tot God niet in zijn persoon gelegen noch in het vergoten bloed van de offers. De toegang van het volk tot God was er alleen op grond van Zijn verbond met Abraham, dat in zijn nageslacht alle volken der aarde gezegend zouden worden, Gen. 22:18; Gods belofte dat uit hem het gezegende zaad zou komen. Om die reden wordt Christus genoemd de *ware* tabernakel, Heb. 8:2. En zoals we hierboven gezien hebben, heeft het woord waar een specifieke betekenis. Het is bepaald niet zo dat de tabernakel van Mozes niet een echte tabernakel geweest zou zijn, als zou God slechts in schijn en niet metterdaad onder Zijn volk gewoond hebben. Maar deze aardse tabernakel ontleende haar betekenis aan een *andere* zaak en deze was dat zij heenwees naar Christus, in wie God eeuwig onder Zijn volk zou wonen.

Op grond waarvan woont de HERE dan onder het Nieuwe Verbond eeuwig bij Zijn kerk? Dat is uitsluitend dankzij de enige en volkomen offerande van Christus Jezus, de Middelaar van het Nieuwe Verbond. Door Zijn middelaarschap hebben de kinderen van God een *directe* toegang tot Hem. Zij mogen met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade om barmhartigheid te verkrijgen en om door God gehoord te worden, Heb. 4:16.

De aanduiding troon van de genade betekent voor de kerk van het Nieuwe Testament dat zij zich niet behoeft te laten verschrikken door de Majesteit van God zoals het volk Israël dat eens deed. Want Christus' plaatsbekledend lijden en sterven is haar verzoening met God. Wij moeten dus niet een andere Voorspraak of Advocaat ook maar willen zoeken, art. 26 NGB, want wie zou ons liever hebben dan de Zoon van God!

Kop of staart? (3)

Jesaja heeft alleen maar dit éne tegen de valse profeten: dat hun 'vooraanstaan' maar een houding was, een mooie pose, zonder dat ze ook werkelijk de toon aangeven konden of ernstig wilden.

Een waarschuwing tegen álle staart-profetie

En het is juist deze grief van de profeet, die ons de plicht oplegt, zijn waarschuwing tegen alle staart-profetisme zo breed mogelijk op te vatten, om ons zelf tot voorzichtigheid en tot nuchterheid op te wekken.

Want misschien hebt u al gedacht: houd nu maar op met die staart-profeten. Wij, jonge Calvinisten, lijken daar immers helemaal niet op? Zie onze brede rijen; zijn wij niet zelfbewust? Werken we niet druk? Stellen we niet, opzettelijk, veel vraagpunten aan de orde en schijnt bij òns de profetie niet met haar heldere schijnsel?

Zeker, zeker. Dat vind ik ook en ik ben er blij om, heel blij.

Maar - vergeet nu niet, dat men de rol van de staart kan aannemen en toch tegelijkertijd in schijn o zo onafhankelijk, o zo volkomen in de rol-van-de-kop kan zijn. Men kan menen, kop-mens te zijn en toch werkelijk niet meer dan staart-mens wezen. Bewijs, vraagt u?

Wel, ik heb 't u reeds genoemd. Maar als u nog niet tevreden bent, omdat u met de laffe, wekelijke Jan-Salie-geesten uit Jes. 9:14 niets wilt te maken hebben, goed, dan heb ik nog andere voorbeelden. Dan wil ik u herinneren, dat er ook valse profeten geweest zijn, die zó vol waren van hun eigenaardig zelfbewustzijn, dat ze voor hun valse profetie de dood hebben getrotseerd. Men denke b.v. aan Achab, de zoon van Kolajah en Zedekia, de zoon van Maäsejah (Jer. 29:21 e.v.); mannen, die voor hun overtuiging hun leven over hadden. Ze hebben soms een conflict met de heersende staatsmacht aangedurfd; denk maar aan de leugenprofeten, die in de dagen van de ballingschap 'profeteerden', dat het juk van Babel wel heel gauw zou worden gebroken; zulk een prediking - dat begrepen ze zelf ook opperbest - bracht hun hoofd in gevaar.

Vindt u ook niet, dat valse profeten op 't eerste gezicht en zelfs bij nadere kennismaking óók wel eens wat anders kunnen lijken dan slappe, plooibare, pitloze lafaards?

En tòch - toch zou Jesaja, ook zelfs als hij tegenover deze mensen van bonkig graniet stond, niet aarzelen het beginsel van de staartprofetie ook in hen aan te wijzen. Want hun fout ligt in hun uitgangspunt. Ze bouwen niet een leer op het fundament der openbaring Gods, ze durven niet desnoods absoluut eenlingen te zijn, ze leven niet uit de inspiratie van boven die met geen mens rekent; maar ze vormen zich een gedachtenwereld uit zichzelf, uit de feiten, zoals ze zijn, uit de wereld, zoals die zich aan hen voordoet, uit de toestand van het ogenblik.

En in dat uitgangspunt ligt hun fout. Dàt is niet: met de waarheid tot de feiten komen: kop-profetie; maar dàt is: naar de feiten, naar de gegeven toestanden de gedachten wringen en een systeem zich bedenken: staart-profetie.

Kerk-zijn in plaats van secte

En als u dit alles nu bedenkt, zult u mij toegeven, dat het nog geen belediging is van uw rechtmatig zelfbewustzijn, als ik ook u kom waarschuwen tegen alle staart-profetie, zelfs in haar eerste opkomst.

Ik heb hier dan ook niet zozeer het oog op een zeker profetisme van de staart, dat u in de verte reeds als zodanig herkennen kunt; het staart-christendom, waar b.v. Kierkegaard het zo te kwaad mee heeft. Het gaat bij deze man immers niet tegen het christendom, maar tegen de verachtelijkheid van het staart-christendom, wanneer hij afgeeft op de 'zijden dominee', die met veel gratie het lieve kindje, dat men hem ten doop presenteert, driemaal met water besproeit, zonder dat hij verder iets meer is dan een 'ambtenaar'; de dominee van het slag, dat 'opspringt als hij een briefje van 5 thaler ziet, evenals een poppetje, dat, als men op een veer drukt, uit een snuifdoos te voorschijn springt'; de dominee, die ambtenaar is geworden van de staat en van de staart, en die zich verlaagt tot dienaar van de publieke opinie; de man, in wie het Nieuwe Testament geen waarheid meer is; want het Nieuwe Testament zegt, dat de weg smal en de poort eng is, maar de praktijk bij hen is, dat de weg in alle opzichten breed en comfortabel en de poort zo wijd mogelijk is, de poort, waar men immers en masse kan doorgaan?

Nee, dat is een staart-profetie-vertoning, die zich vanzelf al komt aandienen in

haar wezenlijke armoedigheid.

Maar weet u, wanneer wij, ook op andere wijze, en dan met behoud van de schijn van zelfstandigheid en zelfbewustheid, staartprofeten kunnen worden?

Dit kan gebeuren in elk geval, waarin wij, onder de pretentie, dragers te zijn van het Woord van God en van de woorden der profetie, lopen aan de leiband van een andere macht, dan die in Gods Woord zelf tot ons komt.

Dat gebeurt, zodra wij met ons profetisch woord achter vreemden aankomen, vreemden, die bouwen op een ander fundament dan het onze, die planten op een andere bodem dan de onze, die leven uit een ander beginsel dan wij het doen en moeten doen.

Indien wij door anderen in onze gedachtewereld laten indragen, wat niet uit ons beginsel opkomt, wat niet uit onze eigen belijdenis organisch opbloeit; en indien we dan met een ernstig gezicht 'ja' -knikken; en dan ook, geheel behoorlijk, daarvoor één of meer teksten gaan zoeken, en dan heus 'een tekst' vinden of dwingen zich te laten vinden; en als we dan zeggen tot de ander: u hebt gelijk, zó zegt de Heere; zie - dan zijn we met al onze goede bedoelingen aan de staartprofetie toegekomen.

Indien wij, al bedoelen we 't nòg zo eerlijk, àl maar door naar anderen luisteren, en alléén naar anderen luisteren, en intussen het bouwen van ons eigen huis, het verder-indenken van onze eigen belijdenis vergeten of zelfs maar onderbreken; indien wij ons ik weet niet hoe druk maken voor alles en nog wat, alleen maar, omdat een ander bij ons aanhangig maakt, wat hem het meest interesseert: dan zijn we bezig naar anderen ons te richten, dan gaan we niet voorop, maar dan volgen we, dan zijn we niet de partij van de kop, maar de kliek van de staart.

Dan zijn we ontrouw geworden aan de hoogheid van onze roeping.

Dan zijn we eigenlijk geen kerk meer, maar op weg naar de secte, de groep, de partij.

Dan hebben we geen profetie meer en geen banier, die de ònze is. Maar wij marcheren achter de anderen aan.

Een actueel gevaar

En werkelijk, het gevaar voor zulke, soms goed bedoelde staartprofetie ligt op de loer, en staat voor de deur.

Behoef ik nog te wijzen op de verschijnselen, die ook in onze tijd ons beroeren? Is het niet waar, dat aan alle kanten op de markt der geesten de mensen staan, die hun geestelijke waar aanprijzen? En is het ook niet waar, dat wij soms gevaar lopen, stil te gaan staan en onze waar van die marktventers te betrekken, terwijl we toch zelf de machtige roeping hebben, om uit eigen beginsel en naar eigen methode Gods waarheid in te denken, àl dieper, en dan zelf te gaan staan op de markt met wat wij, wijzelf, de mensen en de wereld kunnen aanbieden: Koop de waarheid en verkoop ze niet?

Zie, zegt de een: onze tijd roept om zielsontleding. De ziel van de mens moet weer luisteren naar zichzelf; ze moet in zelfattentie het schone lied zichzelf toezingen van ziele-schoonheid en ziels-intimiteit. Ziels-ontleding is hier een soort van soms zielige wellust geworden. En men wil ook ons dat aanpreken. Men zegt tot ons: Uw preken moeten meer de zielsintimiteiten van prachtig mensenleven voor ons etaleren; uw meditaties moeten meer de fluisteringen zijn van de ziel, die luistert naar de ziel. En zo wil men ons leren, aan de ziel heel onze aandacht te schenken. Maar als we dat doen, alleen maar omdat die ander het zegt, alleen maar, omdat de mode het zo voorschrijft, alleen maar, omdat de heersende stroming zo wil, en niet omdat wij zelf voelen, waarom en in hoeverre de ziels-attentie haar intentie mag worden, dan zijn we ons stuur kwijt geraakt; dan lopen we achter anderen aan, zelfs als zouden we ik weet niet hoeveel mooie en ware dingen zeggen. Dan zijn we vervallen tot staart-profetisme.

Hoor eens, zegt een ander: u moet in uw eredienst, in uw liturgie, in uw zelfontwikkeling, in uw brede levenshouding wat meer aan de kunst gaan doen. En nu komen ze opzetten in brede golf: de geestelijke dandy's, de mond vol van cultuur en problemen van kunst en esthetiek. Maar als wij het vraagstuk van schoonheid indenken, alleen omdat het bij deze sinjeuren in de mode is en als wij op de hier gestelde kwesties geen antwoord zoeken te vinden uit ons eigen beginsel, maar hun antwoorden zoeken te dekken met een tekst en een tirade uit de confessie - wel, dan zijn we weer bezig, achter anderen zielig aan te hinken. Dan zijn we het stuur kwijt, al zeggen we ik weet niet hoeveel mooie dingen. Dan zijn we vervallen tot staart-profetisme.

Het christendom van de 'grootste gemene deler'

En zo kunnen we voortgaan. Hier prijst iemand aan de synthese, de fusie, het samengaan, zoveel het kan met anderen. Ginds poetst er een zijn reclamebord op voor het christendom van den grootste gemene deler. Elders heeft er weer een in de zin een stormloop op onze gelederen voor de sociale kwesties; en de sociale machtsleuzen worden dan de stormrammen, waarmee men onze poort wil openbreken. Maar ik zeg tot al die dingen en tot veel meer andere: als we daarnaar luisteren en dan tot de één zeggen, u kon wel eens gelijk hebben, ik zal direct erover gaan studeren, en dan de ander het vriendelijk bescheid geven, dat óók zijn redenering een element van waarheid kan bevatten en dat we onmiddellijk het vraagstuk aan de orde zullen stellen, en als we dan al die elementen van waarheid hebben 'aangevoeld' en zorgzaam hebben gedekt al die vreemde ladingen met onze eigen gereformeerde vlag, een tekst erin - dan zijn we met al onze waarheden de waarheid kwijt; dan zeggen we misschien duizend goede dingen en we zijn toch valse profeten; dan is er een hysterisch kloppen op alle deuren, zoals eens iemand zei, en niet een ingaan door de deur, de éne deur, door welke wij moeten ingaan tot het huis der waarheid Gods; dan zijn we slaafse navolgers van de mode des tijds en van de gril der anderen. Dan zijn we staart-profeten.

Verstaat mij nu niet verkeerd.

Let wel: ik predik hier geen calvinistische hoogmoed.

Ik zeg niet: we zijn er al.

Ik beweer nooit: ons huisje is al af.

Ik zou niet graag loochenen, dat we van anderen kunnen leren, o zo veel. Zeker, zeker, de ander kan ons wijzen op eenzijdigheden, onvolmaaktheden, onjuistheden, onvolledigheden. Wij geven ieder het recht, om, als hij 't kan, ons de onderwerpen te noemen, die wij niet òf niet goed hebben behandeld en die toch van Godswege onze aandacht moeten hebben.

Maar àls wij dan gaan luisteren en àls we dan onze houding gaan herzien en opnieuw bepalen, dan moeten we dat niet doen, nooit doen, omdat de ander het zo wil, mààr: omdat we hebben leren zien, dat God het van ons verlangt. Dan

moeten we niet een 'uitbouw' geven van ons geestelijk huis, die bij ons huis als een 'nieuwbouw' aangeplakt is, en niet met heel dat gebouw rust op ons eigen fundament. Dan moeten we niet in onze tuin bloemen planten gaan, die niet uit onze eigen bodem groeien. Maar dan hebben we uit eigen beginsel te leven, uit eigen denkbaarheid te opereren, op eigen fundament te bouwen; dan willen we de dingen niet mechanisch van buiten af importeren, maar organisch uit ons eigen geestelijk bezit laten opgroeien.

En op die voorwaarden, en op geen enkele andere conditie, willen we dan wel eens praten over ziel en over kunst, over schoonheid en mystiek, over samenwerking en broederzin, over de kwesties van de dag. Wij willen zien door onze eigen bril. Wij willen de kop zijn en niet de staart.